

**FRIVILLIGHET
NORGE**

**Kulturdepartementet postboks 8030 Dep
N-0030 OSLO**

1 mars 2017

Høringsuttalelse - NOU 2016:12 *Ideell opprydding*

Frivillighet Norge takker for muligheten til å komme med innspill til *NOU 2016:12 Ideell opprydding*.

Frivillighet Norge er en interessepolitisk samarbeidsorganisasjon for frivillige organisasjoner. Vi har medlemmer fra alle deler av den frivillige sektoren: idrett, kultur, barne- og ungdomsorganisasjoner, miljøbevegelse, innvandrersorganisasjoner osv. Til sammen har våre 310 medlemsorganisasjoner mer enn 50 000 lokale lag over heile landet.

Frivillighet Norge har i mange år påpekt behovet for at staten må ta ansvar for de historiske pensjonsforpliktelsene. Etter vår oppfatning har ekspertutvalget, gjennom utredningen av det faglige grunnlaget for en eventuell statlig dekning av ideelle organisasjoners historiske pensjonskostnader, gjort et grundig arbeid. Ut over dette har vi følgende merknader til *NOU 2016:12 Ideell opprydding*.

Generelle merknader

Det er påvist at mange ideelle aktører i helse- og velferdsfeltet må beregne høyere pensjonskostnader i anbudskonkurranser enn kommersielle aktører. Dette fordi de ideelle aktørene tidligere har blitt pålagt å benytte tilsvarende pensjonsordninger som det offentlige. Pålegget gjør at mange ideelle aktører må kalkulere med høye fremtidige pensjonsforpliktelser, noe som gir kommersielle aktører på helse- og velferdsfeltet et fortrinn.

I kapittel 7.2.2 gir utvalget en god fremstilling av hvordan de ideelle organisasjonene allerede på 1800-tallet tok initiativ til omfattende helsetilbud og ulike former for sosial- og velferdstiltak, særlig overfor vanskeligstilte. Mange av disse tilbudene ble etter hvert finansiert av det offentlige. Flere av de ideelle organisasjonene fortsatte å drive institusjonene, men fikk dekket kostnadene til driften av staten, fylkeskommuner eller kommuner. De ideelle tjenestene ble i etter hvert styrt og regulert av samme regelverk som de offentlige tilbudene, også når det gjalt krav til lønns- og arbeidsvilkår. Tidlig på 1900-tallet ble det etablert en praksis med like pensjonsvilkår for ansatte i ideelle organisasjoner og offentlige ansatte i helse- og sosialinstitusjoner, både gjennom Statens pensjonskasse, og senere i kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser.

På bakgrunn av dette er vi glade for at Hippe-utvalget mener det bør gis dekning for framtidige historiske pensjonskostnader til de ideelle virksomhetene som har levert helse- og sosialtjenester til staten. Frivillighet Norge stiller seg derfor bak Hippe-utvalgets forslag om at staten påtar seg å

dekke de ideelle aktørenes historiske pensjonskostnader. Frivillighet Norge oppfordrer regjeringen til å utrede «ideell opprydding» også for kommunale og fylkeskommunale avtaler.

Merknader til kapittel 7.2 – Drøfting av om staten bør dekke ideelle aktørers historiske pensjonskostnader

Utvalget påpeker at det ikke har vært mulig å konkludere om i hvilken grad staten er *rettslig forpliktet* til å dekke de ideelle organisasjonenes historiske pensjonskostnader på generelt grunnlag. Utvalget hevder at en slik konkret tolkning av den enkelte avtale må gjøres av et ordinært forvaltningsorgan eller domstolene. Med referanse til de konkrete rettssakene hvor pensjonsspørsmålet har vært behandlet, mener utvalget videre at det likevel kan legges til grunn at staten i mange tilfeller kan ha en slik forpliktelse. Her viser utvalget til at noen av de skriftlige avtalene utvalget har fått tilgang til, har samme ordlyd som avtaler der de ideelle organisasjonene har vunnet fram med i rettssaker.

Frivillighet Norge mener det vil være svært uheldig om staten velger å avgjøre den enkelte ideelle aktørs avtale i et forvaltningsorgan gjennom et vedtak, eller legge hver enkelt frem til rettslig prøving gjennom domstolene. Dette vil føre til at saken vil strekke seg over flere år, og belaste det offentlige byråkratiet og ulike rettsinstanser med store kostnader. I tillegg vil en slik tilnærming favorisere de store ideelle aktørene som har kompetanse og ressurser til å forfølge sin sak gjennom flere forvaltningsledd og rettsinstanser. I begge tilfeller vil saksbehandlingen nødvendigvis føre til forskjellsbehandling da små ideelle aktører ikke vil ha ressurser og kompetanse til å møte Staten som motpart i forvaltningen eller i rettsapparatet.

Merknad: Frivillighet Norge mener det det vil være lite hensiktsmessig både for staten og de berørte ideelle virksomhetene å legge opp til et vurderingsregime der hver enkelt avtale avgjøres i et forvaltningsorgan gjennom et vedtak, eller ved domsavgjørelse i rettssystemet.

Merknader til kapittel 7.3 – Avgrensning av hvilke virksomheter som kan omfattes av en kompensasjonsordning.

På bakgrunn av sitt mandat legger utvalget til grunn at ordningen; *bør omfatte virksomheter som har levert helse- og sosialtjenester som staten ved lov har ansvar for å levere til innbyggerne. Videre mener utvalget at ordningen bare kan omfatte virksomheter som har hatt offentlig tjenstepensjonsordning som er avtalt eller forutsatt mellom den enkelte virksomhet og det offentlige, på tjenesteområder som staten nå har et ansvar for.*

Tjenesteområder som trekkes frem er barnevern, familievern, arbeidsmarkedstiltak, asylmottak og spesialisthelsetjeneste, herunder somatikk, tverrfaglig spesialisert rusbehandling, psykiatri, spesialisert rehabilitering og ambulansetjenester. Frivillighet Norge understreker at utvalget i kapittel 7.5.3, mener det også kan være grunnlag for å kompensere de fremtidige pensjonskostnadene for ideelle virksomheter - der det har vært en forutsetning om offentlig tjenstepensjon, selv om tjenesten virksomhetene har utført ikke er lovpålagt.

Merknad: Frivillighet Norge ber departementet være særlig oppmerksom på at det også kan være grunnlag for å kompensere pensjonskostnadene for ideelle virksomheter som har utført tjenester som ikke er lovpålagte – og at dette må avklares gjennom forhandling mellom avtalepartene.

Merknader til kapittel 9 – Alternative løsninger for dekning av historiske pensjonskostnader

I kapittel 7.5.5 foreslår utvalget to hovedalternativer for å avgrense hvilken periode som skal dekke de historiske pensjonskostnadene:

Det første alternativet er opptjeningstid frem til 2009. Utvalget viser blant annet til at utgiftene knyttet til historiske pensjonskostnader, inkludert reguleringskostnadene, i 2009 var godt kjent. Samtidig hadde det over noe tid vært en overgang til mer konkurranseutsetting slik at de ideelle aktørene på dette tidspunktet hadde muligheter til å tilpasse seg kostnadsbildet. Utvalget mener derfor det er rimelig å legge til grunn at en offentlig tjenstepensjonsordning ikke lenger var en forutsetning i kontraktsforhold med det offentlige.

Det andre alternativet er dekning for opptjeningstid frem til det tidspunktet en eventuell kompensasjonsordning trer i kraft. Alternativet baserer seg på *at politiske og betydelige administrative hensyn kan innebære at det anses som lite formålstjenlig å legge skjæringspunktet tilbake i tid. Utvalgets alternative løsning er derfor at ikke forfalte historiske pensjonskostnader dekkes for opptjeningstid fram til kompensasjonsordningen trer i kraft.* Frivillighet Norge oppfatter utvalget slik at det her legger til grunn at mottakerne under en kompensasjonsordning er virksomheter som er beskrevet under kapittel 7.3. Disse kan ikke regnes som foretak, ettersom de ikke driver økonomisk aktivitet når de driver tjensteproduksjon for staten. Frivillighet Norge oppfatter derfor at utvalget mener at alternativet ikke vil komme inn under regelverket for offentlig støtte.

Uavhengig av hvilken løsning for dekning av historiske pensjonskostnader man velger, er Frivillighet Norge enig med utvalget i at en løsning der opptjente pensjonsrettigheter overføres til Statens pensjonskasse kan være mest hensiktsmessig mht. behovet for å etablere en enkel og treffsikker løsning (jf. kap. 9.2.2). En slik løsning virker imidlertid å bli både svært komplisert og lite treffsikker dersom man hvis ordningen trer i kraft 1. januar 2018 må skille mellom det som er opptjent av pensjonsforpliktelsene før og etter 2009. Utvalget påpeker selv at *å sette skilledatoen til ikrafttredelsestidspunktet for en eventuell kompensasjonsordning, f.eks. 1. januar 2018, ville derimot gjøre oppsplittingen enkel.*

Merknad: En kompensasjonsordning av de historiske pensjonskostnadene skal forvaltes over mange tiår fremover. Ordningen må derfor være enkel å forvalte og ha tillit i befolkningen gjennom å være treffsikker ifht. de faktiske utgifter. Frivillighet Norge mener derfor at dekning av opptjeningstid må beregnes frem til det tidspunktet en eventuell kompensasjonsordning trer i kraft.

Stian Slotterøy Johnsen
Generalsekretær

Bjørn Lindstad
Politisk seniorrådgiver